

ἐπροξένησαν τσαούτην δόξαν εἰς τὴν νῆσον ταύτην, ὥστε οἱ ἱππόταί τοῦ τάγματος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλὴμ μετωνομάσθησαν, ἰπποτάι τῆς Μελίτης· ἀλλὰ τὸ τάγμα τοῦτο εἶχεν ἤδη διαφθαρῇ, ὅταν ὁ Ναπολεὼν κατὰ τὴν πρὸς τὴν Αἴγυπτον δίοδον αὐτοῦ κατήργησεν αὐτὸ παντελῶς, καθυποτάξας τὴν νῆσον ἀμαχητὶ ἐν ἔτει 1798. μετὰ δὲ δύο ἐτῶν ἐπίμονον πολιορκίαν τῶν Ἀγγλῶν καὶ γενναίαν ἀντίστασιν τῶν κατοίκων ὅλης τῆς νήσου, ἡ Μελίτη στενοχωρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ λιμοῦ παρεδόθη εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς, οἵτινες ὑπεσχέθησαν μὲν κατὰ τὴν ἐν Ἀμβιανῷ εἰρήνην ἐν ἔτει 1802 ν' ἀποδώσωσιν αὐτὴν μετὰ τρεῖς μῆνας εἰς τοὺς ἱπποτάς τοῦ τάγματος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἐφύλαξαν τὴν ὑπόσχεσιν αὐτῶν, ἐξεβρόχην πάλιν ἐνεκα τούτου ὁ πόλεμος μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, μέχρις οὗ κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1814 ἐν Παρισίοις συνθήκην, ἡ νῆσος Μελίτη ἀνεγνωρίσθη κτῆμα τῶν Ἀγγλῶν.

Ἡ νῆσος Μελίτη διαφυλάττει πολλὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας αὐτῆς δόξης καὶ πολλὰ περίεργα ἔχνη τῶν διαφόρων λαῶν, οἵτινες ἀλληλοδιαδόχως ἐκράτησαν τῆς νήσου· τὸ περιεργότερον τῶν ἀρχαίων τούτων μνημείων εἶναι ἡ παλαιὰ πόλις, ὅπου διατηροῦνται συγκεχυμένα μετ' ἀλλήλων διάφορα Φοινικικά, Ἑλληνικά, Ῥωμαϊκά, καὶ Ἀραβικά ἐρείπια οἰκοδομῶν, λείψανα ἀγαλμάτων, νομίσματα καὶ ἔχνη μνημείων τοσούτον κολοσσαίων, ὥστε καταντᾷ τις νὰ πιστεύσῃ, ὅτι μόνοι οἱ Τιτᾶνες ἠδύναντο νὰ κινήσωσι καὶ νὰ ἐπισωρεύσωσι πέτρας τοσούτου ὑπερόγκου μεγέθους· ἐπὶ τέλους ἡ γλῶσσα τῶν σημερινῶν Μελιτιῶν σύνθετος ἀπὸ λέξεις Ἑλληνικὰς, Γαλλικὰς, Ἀραβικὰς καὶ Ἰταλικὰς μορφωθείσας κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς παλαιᾶς Φοινικικῆς γλώσσης, παρουσιάζει εἰς τὸν φιλόσοφον περιηγητὴν σπουδαϊότατον ἀντικείμενον βαθείας μελέτης.

Οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες εἶχον τσαούτην ὑπόληψιν διὰ τὸ μέλι τῆς νήσου ταύτης, ὥστε τὸ παρέβαλλον μὲ τὸ τοῦ Ὑμηττοῦ· καὶ ὁ Κικέρων διὰ νὰ ἐξεικονίσῃ τὴν θηλυπρεπῆ πολυτέλειαν τοῦ Βερρόριου λέγει, ὅτι ἀνεπαύετο ἐπὶ ῥόδων τῆς Μελίτης.

Ἐκ τῶν νεωτέρων μνημείων τῆς Μελίτης περιεργότατον εἶναι ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, ἐντὸς

τῶν ὑπογείων τοῦ ὁποίου φαίνονται εἰσέτι, λαμπρῶς κεκοσμημένοι, οἱ τάφοι πολλῶν ἐνδόξων ἱπποτῶν τοῦ Μελιταίου τάγματος.

ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

Ἡ μουσικὴ εἶναι πασῶν τῶν ὠραίων τεχνῶν ἀρχαιοτάτη· διότι εἶναι φυσικὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ φανερόνῃ τὰ αἰσθήματα τῆς καρδίας αὐτοῦ διὰ τῆς φωνῆς· προσέτι εἶναι τέρψις καὶ ψυχαγωγία αὐτοῦ· διότι τὰ παιδία, φέβ' εἰπεῖν, διὰ νὰ διάγωσιν εὐαρέστως τὸν καιρὸν αὐτῶν συνεθίζουσι νὰ συρίττωσι καὶ νὰ τραγωδῶσιν· οἱ ὁδοιπόροι καὶ οἱ τεχνῖται, διὰ νὰ ἐλαφρύνωσι τοὺς κόπους τῆς ὁδοιπορίας καὶ ἐργασίας των καὶ νὰ παραμυθῶνται, ἄδουσιν· ὅθεν ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς εἶχον ἀπ' ἀρχῆς τὴν μουσικὴν· ἀλλ' οἱ πρόγονοι ἡμῶν μετέλλθον ἐπιμελῶς ὡς τέχνην καὶ ἔφερον αὐτὴν εἰς τὸν ὑψηλότατον βαθμὸν τῆς τελειότητος.

Πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ παραδίδωσιν ἡμῖν ἡ ἀγία Γραφή, ὅτι ὁ Ἰουδᾶλ ἐπενόησε ψαλτήριον καὶ κιθάραν (1). Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν, ἐπὶ τοῦ Ἰακώβ φαίνεται, ὅτι ἡ μουσικὴ ἐμελετᾶτο ἐπιμελῶς καὶ φιλοτίμως (2). Ὁ δὲ Μωϋσῆς παιδευθεὶς καὶ τὴν μουσικὴν, κατεσκεύασε καὶ μουσικὰ ὄργανα οἷον τὴν σάλπιγγα καλουμένην βυκάνην. «Ὁ Δαυὶδ εἶδ' ἐν τῷ εἶναι πνεῦμα πονηρὸν ἐπὶ Σαοῦλ, ἐλάμνη θανε τὴν κιννύραν, καὶ ἔψαλλεν ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνέψυχε Σαοῦλ, κτλ.» βασιλεύσας δὲ συνεκρότησεν ἄθροισμα μουσικῶν, καὶ διέταξεν αὐτοὺς νὰ ψάλλωσι μεταχειριζόμενοι καὶ τὰ ὄργανα, ἐνῷ ἀνέβιθαζε τὴν Κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ. «Καὶ Δαβὶδ καὶ υἱοὶ» Ἰσραὴλ παίζοντες ἐνώπιον Κυρίου ἐν ὀργάνοις» ἡρμωσμένοις, ἐν ἰσχύϊ, καὶ ἐν ὥδαϊς, καὶ ἐν κινύραις, καὶ ἐν νάβλοις, καὶ ἐν τυμπάνοις, καὶ ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν αὐλοῖς (3)».

Ὁ Δαβὶδ καὶ οἱ λοιποὶ συνέγραφον στίχους, καὶ περιετίθεσαν εἰς αὐτοὺς μέλη, καὶ ἔψαλλον αὐτοὺς ἐκ φόματος ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ, διὰ διαφόρων μουσικῶν ὀργάνων πρὸς δόξαν Θεοῦ, ὀνομάζοντες αὐτοὺς θυσίαν αἰνέσεως καὶ ἀλλαλαγμοῦ· διότι νομίζοντες τὴν μουσικὴν πολυτιμώτατον καὶ τιμαλφέστατον πρᾶ-

(1) Γεν. Κεφ. Δ. 14. — (2) Αὐτόθι Κεφ. 14. 27.

(3) Βασιλ. Β'. Κεφ. 5', 5.

γμα, δι' αὐτῆς ἐθυσίαζον τῷ Θεῷ· τοὺς δὲ τοιοῦτους στίχους ὠνόμαζον ψαλμοὺς.

Καὶ τοιοῦτοι μὲν ψαλμοδοὶ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους οἱ θαυμαστότεροι ἦσαν ὁ Ἀσάφ υἱὸς Βαραχίου, δύο Αἰμάν, ὧν ὁ μὲν ἦν υἱὸς Ἰωήλ, ὁ δὲ, υἱὸς τοῦ Αἰθάμ, ὁ ὁποῖος ἔχων υἱοὺς δεκατέσσαρας, μετεχειρίζετο αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ συμφάλλωσι μετ' αὐτοῦ, ἐν κυμβάλοις καὶ κιννύραις, καὶ ἄλλοις μουσικοῖς ὀργάνοις· ὁ δὲ Σολομών κατὰ τὴν Γραφὴν σοφισθεὶς » ὑπὲρ Γαϊθάν τὸν Ἰσραηλίτην Ἠμάν, καὶ τὸν » Χαλχάλ καὶ τὸν Δαρδὰ, υἱοὺς Αἰθάμ, ἐλάλησε » τρισχιλίας παραβουλάς, καὶ ἦσαν ὥδαί αὐτοῦ πεντακισχίλια· καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ παρ' Ἑβραίοις ἐμουσούργησαν.

Οἱ δὲ ἀρχαῖοι Ἕλληνες μεγάλην ἔφεσιν ἔχοντες εἰς πᾶν εἶδος φιλοσοφίας, οὐδὲ τὴν τῆς μουσικῆς γνῶσιν ἠθέλησαν νὰ τάξωσιν ἔξω τῆς χορείας τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων· ἀλλὰ καὶ Πυθαγόραι, καὶ Πλάτωνα, καὶ Ἀριστοτέλεις, καὶ ὅλοι σχεδὸν, ὅσοι μετέσχον φιλοσοφίας, ἐτίμων αὐτὴν, καὶ ἐπρέσβευον ὡς θεόσδοτον, καθὼς ἀπὸ διαφόρους Ἱστορικοὺς πληροφορούμεθα (4), καὶ διδασκόμενοι καὶ διδάσκοντες αὐτὴν, πολλὰ περὶ αὐτῆς ἀνερευνῶντες συνέγραφον· « τῶν τε γὰρ Πλατωνικῶν οἱ πλεῖστοι, καὶ » τῶν ἀπὸ περιπάτου φιλοσόφων οἱ ἄριστοι, περὶ τε » τῆς ἀρχαίας μουσικῆς συντάξαι ἐσπούδασαν, καὶ » περὶ τῆς αὐτῆς γεγενημένης παραφθορᾶς· ἀλλὰ » καὶ γραμματικῶν καὶ ἀρμονικῶν οἱ ἐπ' ἄκρον » παιδεΐας ἐληλακότες, πολλὴν σπουδὴν περὶ τού- » του πεποιήνται » (5).

Ἡ λέξις Μουσικὴ κατὰ τὰ ἀπομνημονεύματα τῶν ποιητῶν καὶ φιλοσόφων, ἀπὸ τοῦ Μοῦσα παραγομένη, παραπέμπει τὸν περιέργον εἰς τὰς μυθολογούμενας, ἢ μᾶλλον ἀλληγορούμενας Μούσας, ὅταν ἐξετάζῃ περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ προόδου τῆς Μουσικῆς. Αἱ Μοῦσαι κατ' ἀρχὰς ἐλέγοντο τρεῖς· Μελέτη, Μνημοσύνη καὶ Ὠδή· ἀπὸ δὲ τοὺς μουσικοὺς ἀποδίδεται εἰς τὰς τρεῖς Μούσας ἡ εὐρεσις τῶν τριῶν μουσικῶν τόνων· ἡ γοῦν, τοῦ Ἀδροῦ, τοῦ Ἰσχύου καὶ τοῦ Μέσου· τοῦ Βαρέος,

τοῦ Ὁξέος καὶ τοῦ Ἰσίου· τοῦ Ἀωρίου, καὶ Λυδίου καὶ Φρυγίου· τοῦ Μείζονος, Ἐλαχίστου καὶ Ἐλάσσονος· κατὰ τὸν ἀριθμὸν δὲ τῶν τριῶν Μουσῶν ἐφεῦρε, λέγουσιν, ὁ Πυθαγόρας τὰ τρία μέρη τῆς ἐν Μουσικῇ ποσότητος. Ὑποτειδὲς, Νητοειδὲς καὶ Μεσοειδὲς· ἐνταῦθα θετέον καὶ τὴν διὰ τριῶν συμφωνίαν. Κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, λέγει Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸ αὐτοῦ ἐγχειρίδιον, ἐφεῦρε καὶ ὁ Πτολεμαῖος τοὺς τρεῖς χαρακτῆρας τῆς Μουσικῆς· τὸν Ἰσόν, τὸν Ὀλίγον, καὶ τὸν Ἀπόστροφον.

Τινὲς δὲ παραδίδουσι τὰς μούσας τέσσαρας· ἔτεροι, πέντε· καὶ ἄλλοι, ἑπτὰ. Καὶ εἰς μὲν τὰς τέσσαρας ἀποδίδουσι τὴν εὐρεσιν τῆς διὰ τεσσάρων συμφωνίας, τοῦ τετραχόρδου συστήματος, καὶ τῶν μονοσυλλάβων τεσσάρων φθόγγων, τει, ται, τη, τω· εἰς δὲ τὰς πέντε, τὴν εὐρεσιν τῆς διὰ πέντε συμφωνίας, καὶ τοῦ πενταχόρδου συστήματος· εἰς δὲ τὰς ἑπτὰ, τὴν εὐρεσιν τῆς ἐπταχόρδου λύρας, τοῦ Διαπασῶν συστήματος, καὶ τῶν ἑπτὰ αὐτοῦ διασημάτων. Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν ἀριθμὸν ἐφευρέθησαν καὶ ἑπτὰ στοιχειώδεις χαρακτῆρες, δι' ὧν εἶναι δυνατόν, λέγουσι, νὰ γράφηται τὸ ποσὸν τῆς μελωδίας ἀσφαλῶς.

Καὶ τὸ μὲν ὄνομα ἐντεῦθεν ἔλαβεν ἡ Μουσικὴ· τίς δὲ ὁ πρῶτος αὐτῆς ἐφευρετής; ἀπὸ μὲν τοὺς Θεοὺς ἄλλοι θέλουσιν εὐρετὴν τὸν Ἀπόλλωνα, καὶ ἄλλοι τὴν Ἀθηναίαν· ὁ δὲ Γερασηνὸς Νικόμαχος εἶπεν, ὅτι ὁ Ἑρμῆς ἐφεῦρε τὴν λύραν, καὶ κατεσκεύασεν αὐτὴν ἐπτάχορδον, καὶ παρέδωκε τὴν μάθησιν εἰς τὸν Ὀρφέα· ὁ δὲ Ὀρφεὺς ἐδίδαξε τὸν Θάμυριν καὶ τὸν Λῆνον· ὁ δὲ Λῆνος τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Ἀμφίωνα. Ἀπὸ δὲ ἀνθρώπων ἀποδίδουσιν εἰς τὸν Ἀμφίωνα τὴν ἐφεύρεσιν τῆς παρ' Ἑλλήσι Μουσικῆς, πρῶτον ἐπινοήσαντα τὴν κιθαρωδίαν καὶ τὴν κιθαρωδικὴν ποίησιν. Ἐδίδαξε δὲ ὁ Ἀμφίων τὸν Ὀρφέα· ὁ δὲ Ὀρφεὺς τὸν Θάμυριν καὶ τὸν Λῆνον· καὶ οὗτος τὸν Ἡρακλέα, ὑφ' οὗ καὶ ἀνηρεθῆ· ὁ δὲ Ἀμφίων Θηβαῖος ὢν, ὅταν ἐκτίζοντο τὰ τείχη τῶν Θηβῶν (6), ἐψάλλε καὶ ἐνεψύχονε τοὺς κτίστας. Ἄλλ' ὁ Ὀρφεὺς, ὁ μαθητὴς μὲν τοῦ Ἀμφίωνος, πατὴρ δὲ τῆς ποιήσεως, θρυλλεῖται ῥυθμοποιὸς καὶ μελοποιὸς τοιοῦτος, ὥστε ἄδων ἐκίνει λίθους τε καὶ δένδρα· ἡ γοῦν ἐξη-

(4) Πλούταχος — ἐκ Πλάτωνος περὶ Δεισιδαιμονίας — καὶ Ἀθήναιος Βιβλ. ιδ'. σελ. 698.

(5) Πλούτ. ἐν τῷ περὶ Μουσικῆς Διαλόγῳ.

(6) 140 πρὸ Χριστοῦ κατὰ τοὺς Κριτικὸς Ἱστορικοὺς.

μέρονε τὰ θηρία, καὶ ἐποίει χειροήθεις τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες ἐφαίνοντο πάντῃ ἀκοινωνήτοι (7) διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀγριότητα, φέρων αὐτοὺς εἰς κοινωνίαν.

Καὶ ὁ Ὅμηρος δὲ, ὁ κατ' ἐξοχὴν ποιητὴς ἐβραψύθησε, ποιήσας οὐ μόνον τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν, ἀλλὰ καὶ ὕμνους εἰς Θεοὺς· ὁδὲ Ἀρχίλοχος ἐφεῦρε τὴν ῥυθμοποιίαν τῶν τριμέτρων, καὶ τὴν ἔνστασιν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς ῥυθμούς, καὶ τὴν παρακαταλογὴν, καὶ τὴν περὶ ταῦτα κροῦσιν· εἰς αὐτὸν πρῶτον ἀποδίδονται καὶ τὰ Ἐπῳδὰ, καὶ τὰ Τετράμετρα, καὶ τὸ Προσῳδιακόν. κατὰ τινες δὲ καὶ τὸ Ἐλεγείον. Ἀλκμάν δὲ καὶ Ἰππώναξ ὑπῆρξαν εὑρεταὶ ὁ μὲν τῶν ἐρωτικῶν μελῶν, ὁ δὲ Ἰππώναξ, τῆς παρωδίας. Λυρικοὶ δὲ ὑπῆρξαν ὁ Σητεσίχορος, ὁ Ἀλκαῖος καὶ ὁ Ἀσκληπιάδης, τῶν ὁποίων σύγχρονοι λογίζονται αἱ τρεῖς Λυρικά καὶ ποιήτριαι περιδότηοι· Σαπφώ, Ἥρινα, καὶ Δαμοφίλη· καὶ ἄλλαι ἐπιγενέστεραι τούτων λυρικά ἐπίσημοι ὑπῆρξαν Κόριννα, Τηλεσίλλα καὶ Πραξίλλα· περιφημότεροι δὲ Λυρικός ἦν Τέρπανδρος ὁ Ἀρναῖος ἢ Λέσβιος, ἀπόγονος κατὰ τινες μὲν, Ἡσιόδου, κατ' ἄλλους δὲ, Ὁμήρου.

Μελοποιοὶ δὲ ἄριστοι ὑπῆρξαν τρεῖς· Ἀνακρέων ὁ ἐκ Τέω πόλεως τῆς Ἰωνίας, Σιμωνίδης ὁ ἐξ Ἰουλίδος πόλεως τῆς νήσου Κέας, ὅστις, κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν παλαιῶν, ἦτον ὁ δυνατώτατος εἰς τὴν διεγερτικὴν μουσικὴν, ὥστε καὶ ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ ἔτει τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔλαβε τὸ βραβεῖον· αὐτὸς, λέγουσιν, ἐφεῦρε καὶ τὰ διπλᾶ γράμματα, δηλ. τὸ Η, τὸ Ω, Ζ, Ξ, καὶ Ψ, (8) καὶ Ἰπποδίκης ὁ Χαλκιδεὺς, ὅστις συνέστησε καὶ ἐθεμελίωσε τοὺς μουσικοὺς ἀγῶνας.

Τραγικοὶ δὲ περίφημοι ἐγένοντο Αἰσχύλος, Σοφοκλῆς, καὶ Εὐριπίδης· ὧν ὁ τῶν τραγικῶν ἀπάντων μεγαλοφωνώτατος Αἰσχύλος ἐπενόησε τὴν τάξιν τῆς σκηνῆς, καὶ ἔφερε τὸ πλῆθος τῶν ὑποκριτῶν νὰ

(7) Καὶ Ὅρεφς ὁ ἀσκήσας καθαρωδίαν, ὃς αἶδων « εἰνέει λίθους τε καὶ δένδρα· ἀποθανούσης δὲ τῆς Εὐρυδίκης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ διχθεῖσης ὑπὸ ὀφως, κατῆλθεν εἰς Ἄδου, θέλων ἀναγαγεῖν αὐτήν, καὶ Πλούτωνα ἐπεισεν ἀναπέμψαι » Ἀπολλόδορος περὶ Θεῶν Βιβλ. Α'.

(8) Γέγραπται αὐτῷ Δωριδι διαλέκτῳ ἡ Καμβύσου καὶ Δαρείου βασιλεία, καὶ Ξέρξου ναυμαχία, καὶ ἡ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχία, δι' ἐλεγκτίας· ἡ δὲ ἐν Σαλαμῖνι, μελικῶς. Σουΐδας.

ὁμιλῶσιν ἀνὰ δῶν, καὶ πολλὰ ὀρχηστικά σχήματα ἐξευρίσκων, ἀνέδιδεν εἰς τοὺς χορευτάς· ἐφεῦρε τὴν στολὴν εὐπρεπῆ (9) καὶ σεμνὴν, καὶ τὰ λοιπά· ὁ δὲ σοφὸς Σοφοκλῆς ἐποίησε σκηνογραφίαν, ἐκαινούργησε τὰ περὶ τὸν χορὸν, καὶ καταλύσας τὴν ὑπόκρισιν τοῦ ποιητοῦ, ἐφεῦρε τρίτον ὑποκριτὴν, καὶ ἐπιτηδεύσας τὸ γλυκὺ εἰς τὰς τραγωδίας, εὐδοκίμησε περισσότερον ἀπὸ ὅλους. Ὁ δὲ Εὐριπίδης, ὁ ἐπὶ τῆς σκηνῆς φιλόσοφος, ἔφερεν εἰς τὴν σκηνὴν πολλὰ καὶ καλὰ· διότι μετεχειρίσθη μὲν γνῶμας οἰκειοτάτας, ἐπεχειρίσθη δὲ καὶ θεωρήματα ὑψηλὰ· διὰ τοῦτο καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ἰδόντες τούτους τοὺς τρεῖς ποιητάς, ὅτι εἰς ὀλίγον καιρὸν ἐποίησαν μεγάλας ἐπιδόσεις, ἐψήφισαν τὰ ἑξῆς· « Τὰς τραγωδίας (10) τῶν ποιητῶν Αἰσχύλου, Σοφοκλέους, Εὐριπίδου, ἐν κοινῷ » γραψαμένους φυλάττειν, καὶ τὸν γραμματέα τῆς » πόλεως παραναγινώσκειν τοῖς ὑποκρινομένοις· οὐκ » ἐξεῖναι γὰρ αὐτάς ὑποκρίνεσθαι . »

Φιλόσοφοι δὲ μουσικοὶ ἐστάθησαν τρεῖς οἱ ἐπιστημύτατοι· Σωκράτης, Πλάτων, Ἀριστοτέλης, ὧν ὁ μὲν Σωκράτης ἐμαθήτευσεν εἰς τὸν Κόννον, τὴν κιθαρωδίαν διδασκόμενος. « Οὐκ ἀπηξίου δὲ οὐδὲ Σωκράτης πρὸς Κόννον φοιτᾶν τὸν μουσικόν, ἀλλ' » ἐμάνθανε κιθαρίζειν, γέρων ἤδη ὧν ». Ὁ δὲ Πλάτων ἤκουσε τὰ μουσικὰ παρὰ Δράκοντος τοῦ Ἀθηναίου, καὶ Μετέλλου τοῦ Ἀκραγαντίνου· θελήσας δὲ οὗτος νὰ ἀποδείξῃ ἁρμονικῶς τὴν ψυχικὴν ἁρμονίαν πρὸς τὰ τέσσαρα στοιχεῖα καὶ τὴν αἰτίαν τῆς πρὸς ἄλληλα ἐξ ἁνομοίων συμφωνίας, ἀπέφηνε δύο ψυχικὰς μεσότητας ἐν ἑκατέρῳ διαστήματι κατὰ τὸν μουσικὸν λόγον. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης διδασκθεὶς ὑπὸ Πλάτωνος τὰ μουσικὰ, ὑπέδειξε καὶ πῶς πρέπει οἱ νέοι νὰ μεταχειρίζωνται τὴν μουσικὴν· σύγχρονοι τούτων ὑπῆρξαν Δάμων ὁ Ἀθηναῖος, ὅστις ἐφεῦρε τὴν ἐπανειμένην Λυδιστί, καὶ Ἀρχύτας ὁ μαθηματικὸς, ὅστις ἐδόθη ὅλος εἰς τὴν Πυθαγορικὴν Φιλοσοφίαν καὶ μουσικὴν.

Διονύσιος ὁ Θηβαῖος, Λάμπρος, Μελανιππίδης καὶ

(9) Παρατηρήσεως ἄξιον εἶναι, ὅτι οἱ πρόγονοι ἡμῶν ὡς καὶ εἰς τὰ θεατρικὰ ἐδίωκον καὶ ἠσπάζοντο τὴν εὐπρέπειαν καὶ τὴν σεμνότητα.

(10) Διαιρεῖται δὲ ἡ Τραγωδία κατὰ τὸ ποῖον εἰς Μῦθον, ἦθος, Λέξιν Διάνοιαν, Ὅψιν καὶ Μελοποιίαν· ὅθεν καὶ πᾶς τραγωδοποιὸς εἶναι καὶ μελοποιός.

Λαμπροκλῆς, καὶ Κρέξος, καὶ Φιλόξενος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἠκολούθησαν τοὺς νόμους τῶν πρὸ αὐτῶν, μὴ θελήσαντες νὰ καινοτομῶσι. Φρύνις δὲ καὶ Τιμόθεος, καὶ Ἐπιγόνιος καὶ Λύσανδρος, καὶ Σίμμικος καὶ Διόδωρος, ἐπεχείρησαν καινοτομίας· ὅθεν τὸν μὲν Φρύνιν ἐκατηγόρησαν (11), ὅτι ἐξέθλυνε καὶ ἡσθένησε μεγάλως τὴν πρότερον ἀνδρικήν καὶ στιβαράν μουσικὴν· τὸν δὲ περιφημότατον μουσικὸν Τιμόθεον, ἐλθόντα εἰς τὴν Λακεδαιμόνα, μὲ ἰκίθαραν ἐνδεκάχορδον, τὸν ἐδίωξαν οἱ Λακεδαιμόνιοι.

Ἀπὸ τοὺς ἕως ὧδε καταλεγέντας ἀρχαίους μουσικούς, ἄλλοι μὲν ἐφεῦρον ἄλλο, ἄλλοι δὲ ἄλλο· καὶ πολλοὶ μετ' αὐτῶν καὶ ἄλλοι πολλὰς καὶ ἁλλοίας εἰς τὴν μουσικὴν ἐπέφερον μεταρρυθμίσεις· ὀνομαστότατοι δὲ μουσικοὶ ὑπῆρξαν ὁ Ἀμφίων, ὁ Αἴνιος, ὁ Ὀρφεύς, ὁ Δημόδοκος, ὁ Φήμιος, ὁ Ἰσμηνίας, ὁ Μαρσύας, ὁ Ὀλυμπος, ὁ Τέρπανδρος, καὶ ὁ Τιμόθεος.

Εἶναι δὲ ἀναντίρρητον, ὅτι ἡ μουσικὴ εἶναι τέχνη ἐμφαίνουσα δι' ἐνώσεως ψιλῶν τόνων ὠραῖόν τι καὶ θεῖον, καὶ ἠδύνουσα τὴν ψυχὴν· τὰ δὲ συστατικά αὐτῆς μέρη εἶναι ἡ ἁρμονία καὶ ἡ μελωδία· καὶ ἡ μὲν ἁρμονία εἶναι συμφωνία τόνων ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἢ καιρῷ ἀκουσμένων· ἡ δὲ μελωδία, φωνὴ ἁρμοζομένη πρὸς τὸν ἦχον. Ἡ μουσικὴ λοιπὸν διδάσκει τὸ σύστημα τῆς ἁρμονίας εἰς τὰς συμφωνίας καὶ διαφωνίας, διαλαμβάνει περὶ τῶν φωνῶν καὶ ἡχων, καὶ παραδίδει τοὺς κανόνας τοῦ ᾄδειν, καὶ κρούειν τὰ ὄργανα καὶ ποιεῖν μέλη· ἔχει δὲ μεγάλην ἐνέργειαν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, διότι τέρπει καὶ λυπεῖ, ἀνίστησι τὸν νοῦν καὶ ὑποχαλᾷ, κοιμίζει τὰ πάθη καὶ τὰ κινεῖ, ἡμερώνει τὰ ἥθη, διασκεδάζει τὴν μελαγχολίαν, καὶ θεραπεύει νόσους· πρὸς δὲ τούτοις ἐμπνέει ζῆλον πρὸς τὰ καλὰ καὶ εὐστέβειαν εἰς τὰ θεῖα· ὅθεν ἐπεμελήθησαν οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνας ἐγκαίρως νὰ μάθωσιν οἱ παῖδες αὐτῶν τὴν μουσικὴν, θεωροῦντες αὐτὴν ὡς οὐσιῶδες μέρος τῆς καλῆς ἀνατροφῆς.

Οἱ μουσικοὶ νόμοι, οἱ κοινῶς λεγόμενοι ἦχοι, καθ' οὓς ἦδον τὰ μέλη, κατ' ἀρχὰς μὲν ἦσαν τρεῖς,

ὁ Δώριος, ὁ Λύδιος, καὶ ὁ Φρύγιος, ὡς προεγγράπται· ἀλλ' ἔπειτα προσετέθησαν καὶ ἄλλοι δύο, ὁ Ἰώνιος καὶ ὁ Αἰόλιος· καὶ οὕτω προῆλθον αἱ πέντε ἁρμονίαι· ἡ Δωρία, ἡ Λυδία, ἡ Φρυγία, ἡ Ἰωνία, καὶ ἡ Αἰολία· καὶ ἡ μὲν πρώτη ἦτο σοβαρὰ, ἀνδρική, καὶ ἐμπνέουσα ἀρετὴν εἰς τὴν καρδίαν· ἀλλ' ὁ καλούμενος ὀρθίος νόμος ἦτο κυρίως ἐρεθιστικὸς εἰς πόλεμον· ἡ δὲ δευτέρα ἁρμονία, ἥτοι ἡ Λυδία, ἦτο χαλαρὰ, ἐκλελυμένη, καὶ ἐκθηλύνουσα τὴν διάνοιν· ἀλλ' ἡ μιξολυδία, ὀδυρτική, θρηνηώδης, καὶ ἐμβάλλουσα εἰς λύπην τὴν ψυχὴν· ἡ δὲ Φρυγία ἦτο σφοδρὰ, ἐνθουσιαστική, καὶ πληροῦσα τὴν καρδίαν ἀπὸ θεοσέβειαν· ἡ Ἰωνία ἦτο γυναικώδης, μαλακὴ καὶ συμποτική· καὶ ἡ Αἰολία, ἀπλή, τερπνὴ, καὶ ἁρμόζουσα εἰς τὰς χάριτας. Ἐκ δὲ τούτων ἐγεννήθησαν καὶ ἄλλαι τινὲς ἁρμονίαι ὑψηλαὶ καὶ χαμηλαί, δηλούμεναι διὰ τῶν προθέσεων Ὑπὲρ καὶ Ὑπὸ, ἐξ ὧν ἡ μὲν πρώτη σημαίνει τὸ ἄνω, ἡ δὲ δευτέρα τὸ κάτω, καὶ ἐκαλοῦντο Ὑπερδωριος, Ὑπερλύδιος, Ὑπερφρύγιος, καὶ καθεξῆς.

Ὅλαι δὲ αὗται αἱ ἁρμονίαι ἦσαν ἀκριβῶς ἠνωμένοι μετὰ τῆς ποιητικῆς, καὶ ἐψάλλοντο κατὰ τὸν ῥυθμὸν διὰ τῶν μουσικῶν ὀργάνων· διὰ τῆς κιθάρας ἐμελπον οἱ μουσικοὶ, οἵτινες ἦσαν καὶ ποιηταί, τὰς πράξεις τῶν Θεῶν καὶ τῶν Ἡρώων· διὰ τῆς λύρας τὰς ᾠδὰς καὶ τὰ λυρικά μέλη· διὰ τοῦ αὐλοῦ θεῖα ἄσματα, συμποτικά, γαμικά, πενθικά, ποιμενικά, κτλ. εἰς τὰ ὅποια μετεχειρίζοντο καὶ τὴν σύριγγα, ἥτις δὲν διαφέρει ἀπὸ τὸν αὐλόν, εἰμὴ μόνον κατὰ τὸν ἦχον, καθότι τῆς μὲν σύριγγος ὁ τόνος εἶναι ὀξύς καὶ λεπτός, τοῦ δὲ αὐλοῦ βαρὺς καὶ δασύς.

Μετὰ τῆς μουσικῆς δὲ ἦτο παρ' Ἑλλήσι συνημμένη καὶ ἡ ὀρχηστική, ἡ μιμητικὴ τέχνη, ἥτις δεικνύει τὰ κινήματα καὶ τὴν εὐρυθμίαν τοῦ κυρτοῦ λεγομένου χοροῦ, ἢ τὰ φυσικὰ καὶ εὐτακτα σχήματα τοῦ σώματος, διὰ νὰ ᾔηται αὐτὸ ἐλεύθερον καὶ εὐστροφον, μὲ ἁπλοῖαν χάριν, ἀρέσκουσιν εἰς τοὺς θεατάς· ἀλλ' ὁ μὲν σεμνὸς καὶ εὐγενικὸς χορὸς εἶναι ἀρμόδιος καὶ ἐπαινετὸς εἰς τὴν νεολαίαν, ὁ δὲ ἄσεμνος καὶ διεσθαρμένος εἶναι ἀξιοκατάκριτος.

Τρία ἦσαν τὰ καθολικώτερα γένη τῆς παλαιᾶς μουσικῆς τῶν Ἑλλήνων· τὸ ἀρμονικόν, τὸ χρωματικόν καὶ τὸ διατονικόν· καὶ

(11) • Ἐμμερηπῆς Ἐφορος, Φρύνιδος τοῦ μουσικοῦ σκεπάρνῳ « τὰς δύο τῶν ἐνέα χορδῶν ἐξέτεμεν, εἰπὼν ». « Μὴ κακοῦργει τὴν Μουσικὴν ». Πλούταρχ. Ἀπορρ. Λακ.

τοῦτο μὲν ἀπετέλει τὴν ἀπλὴν καὶ κοινὴν μουσικὴν, τὸ δὲ χρωματικόν, τὴν τρυφερὰν καὶ ἡδονικὴν, καταβιδάζων τὰς φωνὰς μὲ ἐν ἡμίτονον, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ τινος χρωματισμένου σημείου· καὶ τὸ ἀρμονικόν, ἀπετέλει τὴν θείαν καὶ ὑψηλὴν, ἀναβιδάζων τὰς φωνὰς μὲ ἐν ἡμίτονον καλούμενον διέσην. Τὸ μουσικὸν σύστημα αὐτῶν διηρεῖτο εἰς δεκαοκτὼ τόνους, ἐξ ὧν ἕκαστος εἶχε τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὀνομασίαν, καὶ χωριστὰ σημεῖα (notes), τὰ ὁποῖα συνίσταντο ἐξ ἑνὸς μονογράμματος, ἐσχηματισμένου ἀπὸ τὸ πρῶτον ψηφίον τοῦ χαρακτηριστικοῦ ὀνόματος τοῦ καθενὸς τῶν δεκαοκτὼ τόνων, ἐξ ὧν ἐσχηματίζετο τὸ σύστημα, καὶ ἐγράφοντο ὑπεράνω τῶν λόγων, ἐν τάξει κειμένων, εἰς δύο στίχους τῆς γραφῆς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ μὲν ἀνώτερος συνέτεινεν εἰς τὸ μέλος διὰ τῆς φωνῆς, ὁ δὲ κατώτερος εἰς τὴν συμφωνίαν διὰ τῶν ὀργάνων. Τοιαῦτα δὲ σημεῖα (notes) εὐρίσκονται ἀκόμη γεγραμμένα κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον εἰς Ἑλληνικὰ χειρόγραφα.

Διαιρεῖται δὲ ἡ μουσικὴ κατὰ τὸν χαρακτῆρα, τόνον καὶ σκοπὸν αὐτῆς, εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν, θεατρικὴν καὶ οἰκιακὴν. Καὶ ἡ μὲν πρώτη συνθίσεται ἐπ' ἐκκλησίας, καθολικευμένη εἰς τοὺς ψαλμοὺς, ὕμνους καὶ εἰρμούς, εἰς τὰ στιχηρά, τροπάρια καὶ κοντάκια καὶ εἰς ἄλλας πνευματικὰς ᾠδὰς, ἀποσκορακισθέντων τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου οἱ τὸν παλαιὸν ἀποθέμενοι τὸν δὲ νέον ἐνδυσάμενοι ἄνθρωποι, δὲν ὀφείλουσι εἰς τὸν πανυπερτέλειον καὶ τρισυπόστατον Θεὸν τὰς ὑλικὰς θυσίας τῶν ἐθνικῶν, οὐδὲ τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν κυμβάλοις εὐήχοις, ἢ κινύραις, ἢ νάβλοις θυσίαν αἰνέσεως, ἀλλὰ τὴν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δοξολογίαν, εἰς μέλος ἀπλοῦν, εὐτονον, ἡτυχον, ἐνθουσιαστικόν, θρηνηδὲς, σεμνόν, ἡδὺ, ὑψηλόν, εὐμελές κτλ. καὶ διὰ « πνεύματος εὐθέος καὶ καρδίας συντετριμμένης καὶ τεταπεινωμένης. » ἡ δὲ δευτέρα μουσικὴ πρὸς αἰσθητικὴν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, εἰς τοὺς χορούς, εἰς τὰ κωμικὰ καὶ τραγικὰ δράματα καὶ εἰς τὰ μελοδράματα· καὶ ἡ οἰκιακὴ περιορίζεται εἰς διαφόρους συμφωνίας καὶ παντοδαπὰς ᾠδὰς κατ' οἶκον, μὴ ἀνηκούσας οὐτε εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὔτε εἰς τὰ θέατρα.

Ἡ ἡμετέρα λοιπὸν ἐκκλησιαστικὴ ψαλμωδία μόνη οἰκεία καὶ ἀρμόζουσα εἰς τὴν λατρείαν τοῦ

Θεοῦ, σύγκειται ἐκ μόνου τοῦ ἀρμονικοῦ καὶ διατονικοῦ γένους τῆς μουσικῆς, καὶ εἶναι σεμνοτέρα καὶ κατανυκτικωτέρα πάσης ἄλλης· ὅθεν εἶναι καλὸν νὰ μανθάνωσιν αὐτὴν ὅλοι κοινῶς ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες ἀπὸ τοῦ δεκάτου τρίτου ἔτους τῆς ἡλικίας, καθὼς προτρέπουσαν τὴν ψυχὴν εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ ἐμπνέουσιν τὴν εὐλάβειαν εἰς τὰ θεῖα· οὗ ἕνεκα καὶ ὁ ἀπὸ 6 Φεβρουαρίου 1834 περὶ δημοτικῶν σχολείων νόμος ὀρίζει νὰ ᾤηται ὁ δημοδιδάσκαλος πρὸς ταῖς ἄλλαις γνώσεσιν εἰδήμων καὶ τῆς φωνητικῆς μουσικῆς, καὶ νὰ ἔχη ἑξῆς εἰς αὐτὴν διὰ τὴν διδασκίαν εἰς τοὺς μαθητάς. (Κεφ. Β'. ἄρθ. 10. 11. 12).

Ἡ μουσικὴ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας σύγκειται ἐξ ὀκτὼ ἤχων, ἐξ ὧν ὠνομάσθη ἡ βίβλος Ὁκτώηχος· ἐκ τούτων τέσσαρες εἶναι ἀπλοῖ, καὶ τέσσαρες πλάγιοι, καλούμενοι οὕτως, ἐπειδὴ ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν πρώτων τεσσάρων· ἐκ δὲ τῶν τεσσάρων πλαγίων ἐγεννήθησαν οἱ τέσσαρες μέσοι, καὶ ἐξ ἀπάντων αἱ τέσσαρες φθοραὶ· καὶ ὁ μὲν πρῶτος ἤχος εἶναι ἀπλοῦς καὶ κοινός· ὁ δὲ δεύτερος, εὐτονός καὶ ἀνδρικός· ὁ τρίτος, ἡτυχός καὶ ἀνεμμένος· ὁ τέταρτος σφοδρός καὶ ἐνθουσιαστικός· ὁ πλάγιος τοῦ πρώτου θρηνηδὲς καὶ ὀδυρτικός· ὁ πλάγιος τοῦ δευτέρου, σεμνός καὶ μελωδικός· ὁ πλάγιος τοῦ τρίτου ἡ βαρὺς, χαμηλὸς καὶ ἡδύς· ὁ πλάγιος τοῦ τετάρτου ὑψηλός καὶ εὐμελής.

Περὶ δὲ τῶν κατὰ καιροὺς συγγραψάντων περὶ μουσικῆς μέχρι τοῦ νῦν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων Ἑλλήνων τε καὶ Εὐρωπαίων, καὶ περὶ ὧν ὁ χρόνος ἀνέδειξε διδασκάλους καὶ ἐφευρετὰς ψαλμωδῶν, θέλομεν διαλάβει συνοπτικῶς εἰς τὸ ἀκόλουθον φυλλάδιον. (ἀκολουθεῖ).

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ.

Ἰσπανός τις φαρμακοπώλης ταξιδεύων ἔριππος καὶ ἀπαντήσας Ἰνδὸν ἔχοντα ὠραιότατον ἵππον, ἐφαντάσθη νὰ σφετερισθῇ αὐτὸν διὰ πανουργίας· Ἐπρόβαλε λοιπὸν εἰς τὸν Ἰνδὸν νὰ ἐπιβῶσιν ὀλίγον ὁ εἰς ἐπὶ τοῦ ἵππου τοῦ ἄλλου, ἐπειδὴ, ὡς ἔλεγεν ὁ Ἰσπανός, ἐπεθύμει πολὺ νὰ δοκιμάσῃ τὸ βάδισμα τοῦ ἀξιολόγου τούτου ζώου· τοῦ δὲ Ἰνδοῦ, παραδεχθέντος τὴν πρότασιν, ὁ φαρμακοπώλης ἐπιβὰς ἀπαξ τοῦ ξένου ἵππου δὲν ἤθελε πλέον νὰ καταβῇ.